

Beredskabsstyrelsen

ATT.: Eva Elisabeth Branson

BRS-EEB@brs.dk

Frist: **d. 3. december 2024 kl. 12.**

2. december 2024

Høring Nationalt risikobillede 2025 (2. Høring)

Danske Vandværker har modtaget udkast til Nationalt Risikobillede 2025 og er blevet bedt om at fremsende bemærkninger til udkastet.

I en tidligere høring har DANVA og Danske Vandværker afgivet høringssvar til kapitlet om vand- og fødevarebårne sygdomme.

Med den kommende implementering af EU's to beredskabsdirektiver, som henholdsvis handler om foranstaltninger til sikring af et højt cybersikkerhedsniveau og om kritiske enheders modstandsdygtighed, forventes det, at en række drikkevands- og spildevandsforsyninger bliver udpeget som kritiske enheder. Dette skulle gerne afspejles i det nationale risikobillede.

Grundet den forholdsvist korte høringsfrist, er høringssvaret baseret på generelle og overordnede betragtninger. Disse vil kunne understøttes med data og konkrete eksempler på anvendt praksis fra vores medlemmer, hvis Beredskabsstyrelsen måtte have behov herfor.

Der er i Danmark tradition for en decentral vandforsyningsstruktur med mange mindre vandforsyninger fordelt over hele landet.

De lokale vandforsyninger forsyner en bred repræsentation af forbrugere fra parcelhuse, landbrug, sommerhuse til daginstitutioner og plejehjem.

For at sikre forsyningssikkerheden har vandforsyningerne flere borer og etableret nødforbindelser mellem sig. I takt med at befolkningstætheden stiger i de større byer, ses konsekvensen heraf bl.a. ved stigende vandforbrug samt et øget pres for at sikre forsyningssikkerheden.

Den decentrale struktur er med til at mindske konsekvensen i forhold til de enkelte risici og derved høje forsyningssikkerheden.

Beredskabsstyrelsen bør overveje, om der skal tilføjes et kapitel, som specifikt handler om vandmangel og/eller forsyningssikkerhed på drikkevand og spildevand, eller om emnet håndteres på tilstrækkelig vis under de eksisterende kapitler.

Nedenfor findes vores betragtninger inddelt under de relevante kapitler i udkastet til Nationalt Risikobillede 2025:

Et skærpet bagtæppe: Sikkerhedspolitiske risici og trusler

Danske Vandværker sætter pris på opmærksomheden omkring mikrochips under temaet: Forstyrrelser i forsyningskæder, da disse indgår i en lang række kritiske komponenter hos drikkevands- og spildevandsforsyningerne. Lige som energisektoren, så vil drikkevands- og spildevandsforsyningerne også blive ramt hårdt ved mangel på mikrochips. Under og efter covid-19-pandemien var der lange leverancetider på f.eks. PLC'er, som anvendes i styrings-, regulerings- og overvågningssystemerne hos forsyningerne, og det blev tydeligt, hvor kritiske disse komponenter er for forsyningerne.

Et skærpet bagtæppe: Klimaforandringer

Scenariet med længere perioder med høje temperaturer og ingen nedbør omtales ikke i kapitlet. Der har gennem de senere år været perioder, hvor vandforsyninger har været nødsaget til at pålægge forbrugerne restriktioner i brugen af drikkevand, idet grundvandsstanden omkring indvindingsboringerne var blevet alarmerende lav. Eksempelvis havde somrene i 2018 og 2023 længere perioder uden nedbør og med meget høje temperaturer, hvor drikkevandsforsyninger opfordrede forbrugerne til at spare på vandet.

Cyberhændelser

Implementering af NIS2, med foranstaltninger til sikring af et højt cybersikkerhedsniveau, herunder adskillelse af IT og OT, højner sikkerheden.

Energimangel

Der nævnes i kapitlet, at et strømafbrud kan påvirke en række samfundsvigtige funktioner, som fx mobildækning, internetadgang, vand- og varmforsyning eller betaling med betalingskort m.m.

Strømafbrud kan forårsage skader på drikkevandsforsyningsanlæg.

Drikkevandsforsyningen vil i et vist opfang kunne opretholdes i kortere perioder med hjælp af nødgeneratorer. Transport af spildevand vil ligeledes kunne opretholdes i kortere perioder ved brug af nødgeneratorer.

Renseanlæggene har en vis bufferkapacitet, hvor urensset spildevand kan opbevares, men efter et vist tidsrum vil renseanlægget gå i overløb og urensset spildevand vil løbe ud i recipienten, hvorfor vand- og spildevandsforsyning skal afstemme ved beredskabssituationer.

Mangel på drikkevand vil i visse områder (hvor der er stort vandforbrug) ikke kunne udelukkes i forbindelse med et strømafbrud, og mangel på vand vil i vid udstrækning indtræffe ved længerevarende nedbrud på strømforsyningen.

Nukleare hændelser

I afsnittet om konsekvenser påpeges det, at dansk drikkevand produceres ud fra grundvand, der faldt som regn for mange år siden, hvorfor der næppe vil være akut behov for vandrestriktioner. Erfaringen fra atomprøvesprængningerne i 1960'erne viste i årene efter, at indholdet af den svagt radioaktive isotop, tritium, steg i grundvandet.

Traditionel drikkevandsproduktion i Danmark er baseret på indvinding af grundvand, som i langt de fleste tilfælde iltes/beluftes med atmosfærisk luft. Der vil derfor være en akut risiko for forurening af drikkevandet med radioaktive stoffer via vandbehandling.

Denne risiko kan afhjælpes ved at undlade beluftning af grundvandet, og i stedet sende grundvand direkte ud til forbrugerne.

Dette kræver dog, at vandværket kan by-passes og køre direkte fra indvindingsboringerne, for ikke at ødelægge vandbehandlingsfiltrene.

Kemiske hændelser

I afsnittet om konsekvenser påpeges eventuelle langsigtede konsekvenser for drikkevandsforsyningen i et lokalområde, hvis farlige kemiske stoffer trænger ned i grundvandet.

Produktionen af drikkevand vil ligeledes kunne blive alvorligt påvirket ved en luftbåren kemisk forurening eller brand, idet den traditionelle vandbehandling i Danmark sker ved beluftning af grundvand. Afsnittet kunne med fordel også indeholde denne kortsigtede konsekvens for drikkevandsforsyningen.

Vand- og fødevarerisici

Der er afgivet særskilt høringsvar den 4. oktober 2024.

Forsyningsikkerhed

Vandforsyningsikkerheden i Danmark er generelt meget høj grundet den decentrale struktur. Den decentrale forsyningsstruktur sikrer, at det meste af Danmarks befolkning bliver forsynet med drikkevand fra en almen vandforsyning, som indvinder grundvand som vandbehandles til drikkevand. Vandbehandlingen foregår typisk ved simpel vandbehandling, hvor vandet iltes og filtreres. De senere års udfordringer med fund af miljøfremmede stoffer har dog medført, at nogle vandforsyninger i dag har tilladelse til at benytte videregående vandbehandling for at kunne overholde gældende kravværdier.

Som udgangspunkt er grundvandet, som pumpes op til drikkevand, rent, men der kan opstå situationer, hvor drikkevandet undervejs i forsyningsystemet bliver blandet med overfladevand, hvorved bakterier og/eller mikroorganismer kan forurene drikkevandet. Vandforsyningerne over 17.000 m³ om året har ledelsessystem, der beskriver kvalitetssikringen. Samtidig følger vandforsyningerne de af myndighederne godkendte kontrolprogrammer, hvor der bliver taget prøver og analyseret for bl.a. en lang række mikrobiologiske og miljøfremmede stoffer.

Ved konstatering af forhøjet indhold af mikroorganismer skal vandforsyningerne straks orientere tilsynsmyndigheden, som har samråd med sundhedsmyndighederne omkring, hvilke foranstaltninger der skal iværksættes. Dette kan være at udstede en koge anbefaling til vandforsyningens forbrugere, inden vandet bruges til drikkevand og madlavning og/eller et forbud mod anvendelse af vandet til drikkevand og madlavning. Koordinering mellem de involverede aktører i sådanne situationer er afgørende for opretholdelsen af forsyningsikkerheden.

Tørke

Længere perioder med tørke, kan medføre restriktioner ift. brugen af vand, således at der fx lægges restriktioner på havevanding eller indføres vandingsforbud.

Oversvømmelser fra havet

Drikkevandsforsyningen kan i ekstreme situationer blive påvirket, hvis vandværk eller boring oversvømmes. Oprensning kan være både omkostningstungt og tidskrævende. Private brønde er i større risiko, da de geografisk kan være mere udsatte ift. oversvømmelser.

Ekstremregn

Der har fra tidligere tid været tradition for at placere både vandværker og kildepladser i nærheden af vandløb og åer (ådale), da der her naturligt fandtes vand i forvejen. Ved ekstremregn/hændelser de senere år er vandløb og åer flere steder i landet løbet over, hvilket har resulteret i, at vandværker og boringer er blevet oversvømmet. Konsekvenserne heraf er i værste fald forurening med overfladevand i drikkevandet og derved manglende vandforsyning i større eller mindre områder.

Danske Vandværker stiller sig gerne til rådighed for yderligere input til det nationale risikobillede. Eventuelle spørgsmål eller kommentarer kan rettes til Anna Okkerlund Brahe på telefon 48 80 67 11 eller på mail aob@danskevv.dk.

Venlig hilsen

Michael Hovmand, konstitueret direktør i Danske Vandværker

